

Fields Madalyalı İlk Kadın Matematikçi Mirzakhani Vefat Etti

İlay Çelik Sezer

Fields Madalyası sahibi İran asıllı matematikçi Maryam Mirzakhani uzun süredir savaştığı kansere yenik düşerek 15 Temmuz günü kırk yaşında hayata veda etti. Mirzakhani, 1936'dan bu yana dört yılda bir kırk yaşın altındaki en fazla dört matematikçiye verilen ve matematiğin Nobel'i olarak da kabul edilen ödülü 2014 yılında kazanarak ödülü kazanan ilk kadın matematikçi olmuştu.

Mirzakhani eğri yüzeylerin -kürelerin, simitsi şekillerin ve hatta amipsi şekillerin-geometrik ve dinamik karmaşıklıklarıyla ilgili kuramsal matematik konularında uzmanlaşmıştı. Büyük ölçüde kuramsal nitelikte olsa da çalışmalarının fizikte, kuantum mekaniğinde ve matematik dışındaki başka bazı disiplinlerde uygulamaları var. Mirzakhani başkalarının kolay kolay ele almaya cesaret edemediği problemler karşısındaki tutkulu, korkusuz ve kararlı yaklaşımıyla tanınıyordu.

Mirzakhani İran'ın başkenti Tahran'da doğdu. Lise yıllarında Uluslararası Matematik Olimpiyatları'nda altın madalyalar kazandı.

Lisans eğitimini Tahran'daki Şerif Teknoloji Üniversitesi'nde alan Mirzakhani doktorasını Harvard Üniversitesi'nde tamamladı. Yine Fields Madalyası sahibi olan tez danışmanı Curtis McMullen onun için "korkusuz bir tutkuyla dolu" nitelemesini kullanmıştı. 2004'te tamamladığı doktora tezi çok önemli bir eserd ve en iyi matematik dergilerinde makaleler halinde yayımlandı. Doktora sonrasında Princeton Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan Mirzakhani 2008'den bu yana Stanford Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapıyordu.

Mirzakhani Chicago Üniversitesi'nden Alex Eskin ile birlikte çalışarak alanın

en zor problemlerinden birine eğilmişti: Bir bilardo topunun çokgen bir masada izlediği yol. Bu problem yüz yıl kadar önce fizikçiler tarafından bir düşünce egzersizi olarak ortaya atılmış ve hâlâ çözülememişti. Sonuçta yazdıkları 200 sayfa uzunluğundaki makale 2013'te yayımlandı. Makale muazzam bir eser ve matematikte yeni bir çağın başlangıcı olarak nitelendi. Üstün başarılarına karşın mütevazı kişiliğiyle tanınan Mirzakhani evli ve bir çocuk annesiydi.

Hayatı ve çalışmaları *Bilim ve Teknik* dergisinin Eylül 2014 sayısında Özlem Ak'ın kaleme aldığı "Soyut Yüzeylerin İnataç Kâşifi: Maryam Mirzakhani" başlıklı yazıda ele alınmıştı.